

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.З.Н.

Мала академія наук
України під егідою
ЮНЕСКО

Національний
технічний університет
ДНІПРОВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА
1899

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Національний центр «Мала академія наук України»
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Київський національний університет
будівництва і архітектури
Національний університет «Запорізька політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Національний університет «Львівська політехніка»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ХVІІІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА
НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

09 – 12 грудня 2025 року
Полтава

технологіях швидкого монтажу. Натомість прифронтові зони залишаються в «екстремній фазі», де пріоритетом є фортифікація. Ця просторова залежність ілюструє, що система балансується за рахунок тилових регіонів, які компенсують втрати житлового фонду шляхом інтенсифікації будівництва (Рис. 1).

Просторовому аспекту властива інваріантність фазовості, що простежується на всіх ієрархічних рівнях. Навіть у тиловому місті локальне руйнування відкидає конкретний об'єкт в «екстремну фазу» (потреба у прихистку), тоді як сусідні квартали функціонують у режимі розвитку. Ця неоднорідність представлена ієрархічною моделлю, яка демонструє одночасне перебування елементів системи на різних етапах відновлення залежно від локалізації загрози (Рис. 2).

Висновки свідчать, що ігнорування просторової диференціації фаз призводить до помилок у плануванні. Відновлення не може бути рівномірним покриттям території. Ефективна стратегія має базуватися на гнучкій моделі: мобільні рішення (sheltering) для зон ризику та капітальні проекти (permanent housing) для безпечних зон, що виступають донорами житла.

Література:

1. Kates, R. W., & Pijawka, K. D. (1977). *From Rubble to Monument: The Pace of Reconstruction*. In J. E. Haas, R. W. Kates, & M. J. Bowden (Eds.), *Reconstruction Following Disaster* (pp. 1–23). MIT Press.

2. Quarantelli, E. L. (1995). *Patterns of sheltering and housing in US disasters*. *Disaster Prevention and Management*, 4(3), 43–53.

УДК: 37.015.3:613.7.

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ:
СУЧАСНИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Кетова О.М., кандидат медичних наук

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

zyatina_e@ukr.net

Орлова Ю.А., доктор філософії,

Полтавський державний медичний університет

13vollmond13@gmail.com

Проблема збереження та зміцнення здоров'я підрастаючого покоління є актуальною для будь-якого суспільства. Заклади вищої освіти (ЗВО) відіграють ключову роль у цьому процесі, адже здобувачі вищої освіти проводять у них значну частину свого часу. Завдання сучасної освіти полягає не лише в наданні знань, а й у формуванні здоров'язбережувальної компетентності – здатності застосовувати знання та навички для збереження власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Здоров'язбережувальні технології (ЗБТ) – це система заходів, що включає взаємозв'язок і взаємодію всіх факторів освітнього середовища, спрямованих на збереження здоров'я дитини на всіх етапах її навчання та розвитку.

Метою даної статті є аналіз та узагальнення, оцінка вітчизняного та зарубіжного досвіду впровадження цих технологій.

В Україні впровадження ЗБТ регулюється нормативно-правовою базою та освітніми програмами, зокрема концепцією "Нова українська школа" (НУШ), яка визначає здоров'язбережувальну компетентність як одну з ключових. Основні напрями реалізації ЗБТ в Україні включають низку напрямів.

По-перше це створення безпечного освітнього середовища, особливо в умовах війни. Цей аспект є фундаментальною умовою для забезпечення здоров'я, благополуччя та

ефективного навчання всіх учасників освітнього процесу – студентів, педагогів та батьків. Це комплексне поняття, яке охоплює фізичні, психологічні та соціальні аспекти.

Ключові складові безпечного освітнього середовища характеризується трьома основними компонентами: безпечні та комфортні умови навчання і праці (фізична безпека); комфортна міжособистісна взаємодія (психологічна безпека); відсутність будь-яких проявів насильства та дискримінації. Фізична безпека передбачає наявність умов, що захищають життя та здоров'я учасників освітнього процесу від зовнішніх та внутрішніх загроз. Не менш важливим є належні санітарно-гігієнічні умови (дотримання норм освітлення, температурного режиму, якості повітря, забезпечення чистоти приміщень та наявності чистої питної води). Також важливим є забезпечення ергономіки та інфраструктури (безпечне обладнання спортивних майданчиків, забезпечення доступності для людей з інвалідністю) та необхідні заходи безпеки (наявність укриттів, систем протипожежної безпеки, кнопок термінового виклику поліції, огороження території закладу, контроль доступу до приміщень). Організація укриттів в умовах воєнного стану в Україні критично важливим є облаштування та готовність найпростіших укриттів (підвальних приміщень) для захисту учасників освітнього процесу.

Наступною важливою складовою є психологічна безпека, реалізація емоційного благополуччя, захищеності та можливості самореалізації особистості в освітньому просторі. Це стосується створення атмосфери взаємоповаги, довіри та підтримки між студентами, викладачами та адміністрацією. Значна увага призначається запобігання насильству та булінгу (цькуванню), розробка та впровадження чітких правил поведінки, процедур реагування на випадки насильства, проведення профілактичної роботи та тренінгів для всіх учасників процесу. Виявленню подібних інцидентів допомагає, у тому числі анонімне анкетування та забезпечення доступу до психологічної допомоги, консультування, створення програм з управління стресом, особливо актуальних в умовах війни.

Соціальна та правова безпека визначається не менш важливою. Цей аспект включає дотримання прав і норм для всіх учасників освітнього процесу, а також взаємодію з громадою та правоохоронними органами.

Створення вищеперахованих аспектів безпечного освітнього середовища в Україні регулюється низкою нормативних документів, включаючи Конституцію України, Закони України "Про освіту", "Про повну загальну середню освіту", Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Останні зміни до законодавства посилюють вимоги до фізичної безпеки у ЗВО, зокрема щодо інженерно-технічного укріплення та засобів охорони.

Фізкультурно-оздоровча робота в ЗВО - цілеспрямований, системний процес набуття людиною необхідних знань, умінь, навичок та цінностей, що сприяють збереженню, зміцненню та відновленню її фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я. В освітньому контексті один із пріоритетних завдань, що закладає основи для здорового способу життя протягом усього подальшого життя необхідна система заходів, спрямованих на залучення студентів і викладачів до занять фізичною культурою з підвищення захисних властивостей організму, стійкості до захворювань та негативних чинників зовнішнього середовища, компенсація дефіциту руху, який виникає через значне навчальне навантаження та сидячий спосіб життя. Під таких заходів належать проведення змагань, олімпіад, днів здоров'я, туристичних походів, що сприяють популяризації спорту та активного відпочинку. Враховуючи сучасні можливості, необхідні застосування фітнес-додатків, онлайн-платформ з фізичних вправ, що робить заняття більш сучасними та цікавими. Також важливими є додавання елементів психогімнастики та кінесіологічних вправ для гармонійного розвитку нервової системи та психічного здоров'я. Формування культури здоров'я охоплює, як пізнавальний (когнітивний) компонент повинен бути втілений у навчальний процес на лекційних та практичних заняттях для оволодіння науковими знаннями про здоров'я, його

цінність, чинники, що впливають на нього, та методи його збереження (гігієна, харчування, фізична активність, профілактика захворювань).

Основна мета психологічного супроводу — сприяти повноцінному розвитку особистості, створювати умови для її самореалізації, адаптації до умов освітнього середовища та надання своєчасної допомоги у вирішенні різноманітних психологічних проблем. Необхідно зазначити про врахування індивідуальних особливостей студентів, їхніх інтересів, здібностей, рівня розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та міжособистісних стосунків. Ефективний психологічний супровід є невід'ємною частиною здоров'язбережувальних технологій в освіті, що забезпечує гармонійний розвиток особистості та позитивне функціонування ЗВО.

Активне використання інноваційних технологій у контексті здоров'язбережувальних технологій в освіті передбачає застосування сучасних цифрових інструментів та підходів для підвищення ефективності навчання, залучення студентів та формування стійких навичок здорового способу життя.

Напрями використання інноваційних технологій (Massive Open Online Courses, Віртуальна реальність (VR) та доповнена реальність (AR)). Використання онлайн-курсів та вебінарів для поширення знань про здоров'я, правильне харчування, фізичну активність та профілактику захворювань. Це робить інформацію доступною незалежно від місця та часу. Також створення освітніх відеоуроків та аудіоподкастів для демонстрації фізичних вправ, технік релаксації, надання першої допомоги тощо. Це ефективний інструмент для візуального та слухового сприйняття інформації. Ці технології забезпечують захопливий та інтерактивний досвід навчання. Наприклад, можливо віртуально "відвідати" змодельовану ситуацію, відпрацювати навички першої допомоги або медичні процедури в безпечному, контрольованому середовищі без ризику для реальних пацієнтів. Також такі можливості надають використання симуляторів (від простих манекенів до складного програмного забезпечення), що дозволяє експериментувати, аналізувати ситуації та приймати рішення в умовах, наближених до реальних. За сучасних умов можливе використання мобільних додатків та пристроїв (mHealth, Wearable devices), які допомагають відстежувати фізичну активність, якість сну, харчування, рівень стресу. Це сприяє персоналізованому підходу до здоров'я та формуванню самоконтролю. Алгоритми ШІ можуть адаптувати навчальний контент та рекомендації щодо здоров'я до індивідуальних потреб, здібностей та інтересів кожного. Активне використання інноваційних технологій є потужним засобом для модернізації здоров'язбережувальної освіти, що відповідає сучасним вимогам та сприяє формуванню культури здоров'я на якісно новому рівні.

Персоналізований підхід в освіті — це стратегія викладання та навчання, яка передбачає адаптацію освітнього процесу, змісту, методів та темпу навчання до індивідуальних потреб, інтересів, здібностей та особливостей кожного учня. У контексті здоров'язбережувальних технологій цей підхід має особливе значення, оскільки здоров'я людини є глибоко індивідуальним поняттям.

Психічне здоров'я є невід'ємною складовою загального благополуччя та однією з ключових цілей здоров'язбережувальних технологій в освіті. Системна підтримка психічного здоров'я — це комплексний, багаторівневий підхід, спрямований на створення сприятливого психоемоційного середовища в закладі освіти, профілактику психічних розладів, своєчасне виявлення проблем та надання кваліфікованої допомоги всім учасникам освітнього процесу.

Міжнародна співпраця та обмін досвідом відіграють ключову роль у розвитку та вдосконаленні систем освіти, особливо в такій динамічній та важливій сфері, як здоров'язбережувальні технології. Глобалізація освітніх процесів дозволяє країнам вчитися на успіхах і помилках одна одної, адаптувати найкращі світові практики та спільно реагувати на глобальні виклики у сфері охорони здоров'я та освіти. Міжнародна співпраця у цій галузі реалізується через різноманітні механізми: участь у проєктах, що фінансуються міжнародними донорами (ООН, ЮНІСЕФ, ВООЗ, Європейський Союз), спрямованих на

розробку та впровадження інноваційних ЗБТ. Це дозволяє залучати експертів з різних країн та використовувати передові методики. Регулярний обмін результатами досліджень, обговорення новітніх тенденцій та викликів на міжнародних майданчиках сприяє поширенню знань та встановленню контактів між науковцями та практиками. Необхідний обмін студентами, аспірантами та викладачами між ЗВО різних країн. Це дає можливість ознайомитися з різними освітніми системами, методами викладання ЗБТ та особливостями їх застосування на практиці. Розробка спільних магістерських програм, дослідницьких проєктів, що дозволяють об'єднувати ресурси та досвід різних країн для глибшого вивчення проблематики здоров'я в освіті.

Україна активно залучається до міжнародної співпраці, що має значний вплив на розвиток вітчизняних ЗБТ. Вивчення досвіду країн ЄС, США, Канади дозволяє Україні впроваджувати ефективні моделі шкіл, що сприяють здоров'ю (Health-promoting Schools), та адаптувати їх до власних реалій. Міжнародний обмін досвідом стимулює впровадження в українську освіту сучасних цифрових інструментів, таких як мобільні додатки для моніторингу здоров'я, VR/AR технології для навчання навичкам безпеки та першої допомоги. Участь українських педагогів та психологів у міжнародних тренінгах та стажуваннях сприяє підвищенню їхньої компетентності у сфері здоров'язбереження.

Пандемія COVID-19 прискорила перехід до онлайн та змішаних форм навчання, що також стимулювало розвиток інноваційних здоров'язбережувальних технологій у дистанційному форматі. В умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну міжнародна співпраця набула особливого значення, зокрема у сфері підтримки психічного здоров'я та забезпечення безпеки освітнього середовища. Міжнародні організації, такі як ЮНІСЕФ та ВООЗ, надають Україні методичну та фінансову підтримку для розробки програм психологічної підтримки дітей та педагогів, які пережили травматичні події. Обмін досвідом з країнами, що мають досвід функціонування шкіл в умовах військових загроз, допомагає вдосконалювати системи безпеки та облаштування укриттів. Міжнародна співпраця та обмін досвідом є потужним ресурсом для забезпечення якості та ефективності здоров'язбережувальних технологій в освіті, дозволяючи об'єднати зусилля різних країн для формування здорового та безпечного майбутнього покоління.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду показує, що, незважаючи на спільну мету – збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти, підходи до її реалізації мають певні відмінності. Українська система більше фокусується на педагогічних аспектах та створенні базових безпечних умов, тоді як за кордоном активно інтегруються цифрові інновації та персоналізовані рішення. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні ефективності дистанційних навчальних програм, спрямованих на здоровий спосіб життя, та впровадженні найкращих світових практик в українську систему освіти, що особливо актуально в сучасних умовах.

Література:

1. Бойчук Ю.Д. (ред.) *Сучасні здоров'язбережувальні технології : монографія.* — Харків : Оригінал, 2018. — 724 с..
2. Бондар Т.В. *Особливості впровадження здоров'язбережувальних технологій у початковій школі //Дистанційне навчання КЗ "Житомирський ОППО" ЖОР.* — 2025. — С. 85..
3. Демінська Л.О. *Аналіз змісту й умов використання здоров'язбережувальних технологій у системі загальноосвітніх шкіл //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.* — 2011. — № 11. — С. 123–126.
4. Лозинська Ю.В. *Здоров'язбережувальні технології в освітньому просторі //Інноваційна педагогіка.* — 2023. — Вип. 63, Т. 1..
5. Носко М.О., Вужина І., Бережна Т. *Здоров'язбережувальні технології в закладах вищої освіти в сучасних умовах //Теорія і методика професійної освіти : колективна монографія.* — Чернігів, 2023..